

Position paper

Persoonsgerichte zorg tijdens

coschappen

Inleiding

De PAR richt zich nadrukkelijk op persoonsgerichte zorg in het Radboudumc. In deze position paper reflecteren wij op het verwerven van vaardigheden voor goede persoonsgerichte zorg in de masterfase van de geneeskunde opleiding.

Met name in het eerste jaar van de bachelor fase is er aandacht voor persoonsgerichte zorg met directe patiëntcontacten, bijvoorbeeld in de programma's "Student Meets Patiënt (SMP)" en "Bring Your Own Patiënt (BYOP)". Gezien wordt dat studenten vaker aandacht hebben voor de medische kant en minder voor de sociale context van de patiënten. Studenten krijgen de mogelijkheid om met patiënten en hun omgeving in contact te komen en hun vaardigheden met betrekking tot patiëntencontact te ontwikkelen. Ondanks deze positieve ontwikkelingen bestaat het risico dat de vaardigheden, die studenten zich in de Bachelorfase eigen hebben gemaakt, tijdens de coschappen verloren gaan, doordat tijdens de masterfase studenten opgeleid worden door zorgprofessionals die zelf niet opgeleid zijn in persoonsgerichte zorg. Persoonsgerichte zorg verlenen lijkt nog niet goed genoeg verweven in alle onderdelen van het onderwijs. Niet alleen bestaat daarmee het risico dat er minder persoonsgerichte zorgprofessionals worden afgeleverd, maar ook dat de zorg die zij patiënten bieden minder is toegesneden op de persoon. Dit baart ons zorgen.

Definitie/Omschrijving

Het Radboudumc schrijft op haar website het volgende over persoonsgerichte zorg:

'Het is de terechte verwachting van iedereen die bij ons komt: in het Radboudumc word je gehoord, gezien, gerespecteerd en gelijkwaardig behandeld. Daarom maken wij de patiënt en zijn kwaliteit van leven tot begin- en eindpunt van onze zorg. We leren de patiënt écht kennen, van DNA tot persoonlijke en sociale context. We hebben respect voor de verschillen tussen mensen. We gaan op zoek naar datgene waarmee we voor het individu de meeste waarde toevoegen. En keuzes maken we mét en niet vóór de patiënt. Al ons wetenschappelijk onderzoek is uiteindelijk gericht op het leveren van maximale toegevoegde waarde voor elke individuele patiënt. Ook ons onderwijs is persoonsgericht: de student en patiënt staan centraal in de opleiding van dokters, verpleegkundigen en andere zorgverleners van morgen.'

In het document 'Excellente persoonsgerichte zorg, visie en beleid 2019-2021' wordt de volgende definitie van persoonsgerichte zorg gegeven: Een persoonsgerichte benadering is gericht op zowel de biologische (ziekte), de psychologische (persoon) en de sociale aspecten (omgeving) en probeert deze te integreren; dit in tegenstelling tot een ziektegerichte benadering. Het opbouwen van een relatie en goede communicatie zijn hierbij cruciaal.

Onder persoonsgerichte zorg verstaat de PAR de zorg voor de persoon en zijn omgeving waarbij de zorg niet enkel toegespitst is op de aandoening van de patiënt maar op de persoon in al zijn facetten (mate van geletterdheid, sociale context, persoonlijke eigenschappen, culturele achtergrond, gezondheidsvaardigheden, beleving van de aandoening, diversiteit e.d.). De zorgprofessional en patiënt zijn gelijkwaardig aan elkaar, ieder met zijn eigen deskundigheid.

Een persoonsgerichte professional heeft oog voor bovenstaande facetten en handelt met oog voor de volledige mens in zijn context. Daarbij heeft de zorgprofessional oog voor de keten, maatwerk en 'samen beslissen'. De zorgprofessional is zich bewust van de machtsverhoudingen tussen patiënt en

zorgverlener. Het streven zou moeten zijn om dat bewustzijn ook bij de patiënt te bewerkstelligen zodat men op basis van gelijkwaardigheid met elkaar om gaat.

De PAR verwacht dat het Radboudumc gericht én ingericht is op levenslang leren. Niet enkel door studenten, maar door alle medewerkers en leidinggevenden. De RvB en de afdelingsleiding zijn initiërend in en verantwoordelijk voor het scheppen van een goed leer- en werkklimaat en voor het bewaken van een leer-ondersteunende houding bij alle medewerkers.

Wat doet het Radboudumc?

Met de invoering van het nieuwe curriculum is in de opleiding meer aandacht gekomen voor persoonsgerichtheid. In de masterfase is er begeleiding (in de vorm van het mentoraat) bij het door ontwikkelen van een persoonsgerichte, professionele houding en vaardigheden die de student als arts wil beheersen. Dit alles interprofessioneel én met de patiënt. Feedback van patiënten is nog slechts incidenteel onderdeel van de opleiding.

Studenten gaan tijdens de coschappen bij patiënten op huisbezoek of op bezoek in een instelling - waar de patiënt na ontslag uit het ziekenhuis verblijft - om te ervaren dat patiënten na ontslag lang niet altijd genezen zijn en/of nazorg in de thuisituatie behoeven. Dit belangrijke contactmoment met patiënten is inmiddels, tot genoegen van de PAR, structureel ingebed binnen de bacheloropleiding.

In het nieuwe Raamplan Basisarts wordt aandacht besteed aan persoonsgerichte zorg. Hierin staan competenties met betrekking tot de sociale kant van de patiënt. Het nieuwe Raamplan dat in 2020 is vastgesteld zal geïmplementeerd worden in een nieuw curriculum voor de masterfase geneeskunde. In dat kader is er een hoogleeraar aangesteld met de leeropdracht 'Werkplekleren'. Wanneer het leren op de werkplek goed wordt ingericht, dan heeft dat een positieve invloed op de ontwikkeling van de coassistent en de uiteindelijke zorg die wordt geleverd.

Wat vindt de PAR?

Wij zien een aantal risicofactoren en voorzien deze van advies:

De coassistenten worden begeleid door opleiders (rolmodellen) die zelf een minder op persoonsgerichte zorg gerichte opleiding hebben genoten. Het is bekend dat niet iedere opleider zich als een goed rolmodel gedraagt en niet altijd het goede voorbeeld geeft. De persoonsgerichte vaardigheden, opgedaan in de bachelorfase, beklijven daardoor mogelijk niet in de masterfase.

Advies: Een veilig leerklimaat moet worden gewaarborgd tijdens de coschappen, waarin de coassistent de persoonsgerichte vaardigheden in de praktijk kan brengen en verder ontwikkelen. Goed persoonsgericht opleiden begint tenslotte met goed persoonsgericht werken op een afdeling. Het is een voorwaarde dat de opleider zelf vaardig is in het leveren van persoonsgerichte zorg. De relatie tussen de opleider en de coassistent moet dusdanig zijn dat zij elkaar kunnen aanspreken op de persoonsgerichtheid van de zorg die zij leveren. Zonder negatieve consequenties voor de ontwikkeling van de student zowel qua beoordeling als de veiligheid om te kunnen leren.

Advies: Opleiders en coassistenten moeten weten wat er van hen wordt verwacht met betrekking tot persoonsgerichte zorg en waar zij elkaar op kunnen aanspreken. Maak de coassistent echter niet verantwoordelijk voor de persoonsgerichtheid van zijn/haar opleider.

Advies: Het risico bestaat dat het verbeteren van de persoonsgerichtheid van niet-persoonsgerichte opleiders door feedbackgesprekken lang kan duren en dat coassistenten overvraagd worden in deze. De PAR adviseert daarom om opleiders te coachen en te beoordelen op hun persoonsgerichte voorbeeldfunctie.

Advies: Bij de afronding van de opleiding Geneeskunde ronden de studenten hun Persoonlijk Ontwikkel Plan af door te benoemen welke ontwikkelaspecten, op het gebied van persoonsgerichte zorg, zij de komende twee jaren met voorrang zullen oppakken. Dit ter stimulering van 'levenslang leren'.

De coschappen worden in én buiten het Radboudumc gelopen. Er lijkt, door de RHA, onvoldoende gestuurd te kunnen worden op de persoonsgerichtheid van de opleiders intern en extern.

Advies: De opleiders die buiten het Radboudumc de coassistenten begeleiden moeten dezelfde kwaliteit met betrekking tot persoonsgerichte zorg nastreven als binnen het Radboudumc. Dit dient gestimuleerd, ondersteund/gefaciliteerd, gecontroleerd en geëvalueerd te worden door de RHA en door de afdelingsleiding.

Advies: De RHA moet artsen kunnen selecteren en eventueel afwijzen als opleider. De RHA dient ervoor te zorgen dat coassistenten opgeleid worden door goed gekwalificeerde opleiders en te borgen dat dit een minimumvoorwaarde is.

De coassistenten vragen actief feedback aan patiënten. Wij vragen ons af of, mede door de afhankelijkheidsrelatie tussen een arts en patiënt, coassistenten de feedback krijgen die zij nodig hebben voor hun ontwikkeling.

Advies: Patiënten die de coassistenten feedback geven zouden daarover moeten worden geïnformeerd. Patiënten kunnen actief een rol spelen als coach in de opleiding mits zij daartoe worden gestimuleerd/uitgedaagd. Die patiënten zouden expliciet feedback moeten geven op alle aspecten van de persoonsgerichtheid van de coassistent.

Advies: Bij patiënten zou het bewustzijn moeten worden gestimuleerd dat zij op gelijke voet staan met zijn/haar zorgverlener door wederzijds respect en gelijkwaardigheid onderdeel te laten zijn van de Radboudcultuur.

Patiënten worden onvoldoende betrokken in het onderwijs tijdens de coschappen.

Advies: Patiënten participeren in toenemende mate in het onderwijs tijdens de coschappen. Dit zou echter regel moeten zijn en geen uitzondering. Maak gebruik van patiënten als coach/spiegel voor de coassistent. Geef de patiënt daar handvatten voor door middel van bijvoorbeeld scholing. Wij verwachten van de RvB, de afdelingsleiding en de RHA dat zij een standpunt innemen over de inzet van patiënten/ervaringsdeskundigen en dit uitdragen.

Wij vragen ons af of een veilig leerklimaat tijdens de coschappen voldoende is gewaarborgd.

Advies: In het verlengde van een veilige leeromgeving moeten coassistenten de opleiders kunnen aanspreken op hun voorbeeldfunctie. Studenten dienen daarbij ondersteund te worden door bijvoorbeeld een externe vertrouwenspersoon binnen de opleiding (RHA). Ook beleidsmatig moet de veilige leeromgeving uitgedragen worden.

Persoonsgerichte zorg lijkt nog niet vanzelfsprekend en onlosmakelijk te zijn verweven in alle aspecten van de functie van de zorgprofessional.

Advies: De definitie van persoonsgerichte zorg, die voor het hele Radboudumc geldt, zou breed uitgedragen moeten worden. Daardoor kennen alle betrokkenen, zowel binnen als buiten het Radboudumc de kaders en kunnen zij daarnaar handelen.

Advies: Wij adviseren de Raad van Bestuur om de voorbeeldfunctie van opleiders in persoonsgerichte zorg ook tijdens de Q-gesprekken met afdelingshoofden aan de orde te stellen. Wij zijn van mening dat met name “best practices” gestimuleerd en gedeeld dienen te worden.

September 2020,

Rianne Ekkelboom
voorzitter Patiëntenadviesraad Radboudumc

René Tabak
voorzitter afdelingsadviesraad
Radboud Health Academy